

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobkyně: **M. P.**, zast. JUDr. Boleslavem Pospíšilem, advokátem, se sídlem Malinovského náměstí 4, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 12. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 295,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 12. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 295, **se zrušuje**.

II. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 24. 3. 2009, č. X, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 7.680 Kč do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce JUDr. Boleslava Pospíšila, advokáta.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 24. 3. 2009, č. X, žalovaná zamítla žádost žalobkyně o poskytnutí zvláštního příspěvku k důchodu podle § 5 odst. 2 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 30. 6. 2009. V odůvodnění rozhodnutí uvedla, že žalobkyně jako vdova po A. P. uplatnila dne 2. 2. 2009 nárok na poskytnutí zvláštního příspěvku k důchodu z důvodu manželova věznění od 14. 2. do 30. 9. 1949 a z

důvodu manželova pobytu v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951. Podle názoru žalované nebyly splněny podmínky uvedené v § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 357/2005 Sb. za dobu od 14. 2. do 30. 9. 1949, protože nebylo prokázáno, že manžel žadatelky byl účasten soudní rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb. Podmínky uvedené v § 5 odst. 1 písm. c) bodu 2 zákona byly splněny za dobu od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951, tedy za dobu kratší 12 měsíců; v takovém případě by nárok na zvláštní příspěvek vznikl jen, pokud by manžel při pobytu ve výše uvedených zařízeních zemřel; to však prokázáno nebylo (zemřel dne X). Nárok na poskytnutí zvláštního příspěvku tedy nevznikl.

Žalobu proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 3. 3. 2010, č. j. 16 Cad 176/2009 - 66, zamítl; tento rozsudek však Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 24. 11. 2010, č. j. 4 Ads 77/2010 - 109, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Krajský soud v Plzni poté rozsudkem ze dne 31. 5. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 191, žalobu opětovně zamítl; také tento rozsudek Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 30. 9. 2011, č. j. 4 Ads 112/2011 - 237, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Plzni následně rozsudkem ze dne 21. 12. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 295, žalobu znovu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění soud uvedl, že se žalovaná nedopustila žádného pochybení, neboť vycházela ze správně zjištěných skutečností a postupovala v souladu se zákonem. Žalobkyně neprokázala rehabilitaci doby vazby manžela podle zákona č. 119/1990 Sb., proto nelze vycházet z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2008, č. j. 4 Ads 89/2007 - 45, který se týkal obdobné situace s tím rozdílem, že žalobce v dané věci rehabilitován byl. Krajský soud zjistil, že Ministerstvo obrany při vydání potvrzení pro účely mimosoudní rehabilitace mělo k dispozici písemné materiály obsahující údaje o vojenské službě i vojenských cvičeních A. P.. Žalobkyně nepředložila žádný nezpochybnitelný důkaz, který by obsah dokladů Ministerstva obrany vyvrátil a prokázal její tvrzení, že manžel sloužil u PTP až do 20. 12. 1951. Ani doby pojištění A. P. uvedené v osobním listu důchodového zabezpečení zpracovaném dne 12. 8. 1987 neprokazují dobu služby u PTP, ale celkovou dobu vojenské služby. Tu má manžel žalobkyně vykázánu do 9. 12. 1951 (podle zjištění soudu to byla neděle) v trvání 800 dnů, ale správně mělo být s ohledem na počet dnů v únoru 1950 a 1951 uvedeno celkem 799 dnů. V současné době nelze podle soudu zjistit důvod vykázání vojenské služby do 9. 12. 1951, ani jiné rozhodné skutečnosti týkající se např. doby pojištění I. pracovní kategorie od 10. do 31. 12. 1951, jelikož příslušné doklady byly skartovány. Podle žalobkyně byl údajně její manžel na výjimečném vojenském cvičení od 1. 10. do 20. 12. 1951 a pracoval ve funkci „úderníka“ na stavbě v Komárně až do 20. 12. 1951, kdy byl propuštěn z vojenské služby na základě podepsané brigády v uranových dolech v Jáchymově, kam musel nastoupit dne 1. 1. 1952. Soud podotkl, že manžel žalobkyně má v osobním listu důchodového zabezpečení vykázánu dobu zaměstnání I. pracovní kategorie již od 10. do 31. 12. 1951 (22 dnů), poté od 1. 1. do 1. 7. 1952 (183 dnů) a od 23. 8. do 31. 10. 1952 (70 dnů). Soud zmínil, že v dávkovém spisu se nachází potvrzení Vyššího doplňovacího velitelství Plzeň ze dne 30. 7. 1992, uvádějící dobu výkonu služby u PTP od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951, které je přílohou žádosti A. P. o úpravu důchodu podle zákona o mimosoudní rehabilitaci. Manžel žalobkyně tak měl podle soudu dostatek možností namítat nesprávnost údajů o době služby; žádné takové poznatky však zjištěny nebyly. Soud podotkl, že si v této věci činí

úsudek sám bez ohledu na hodnocení Ministerstva obrany. V současné době nelze odstranit rozdíly v datech uváděných žalobkyní a zjištěných v dokladech Ministerstva obrany a písemných materiálech žalované, proto podle soudu nelze rozhodnout ve prospěch žalobkyně, na níž spočívá důkazní břemeno. Rozhodujícím a jedinečným dokladem je potvrzení Ministerstva obrany obsahující skutečnosti z archivovaných dokladů, na jehož základě vydala žalovaná napadené rozhodnutí. Krajský soud shledal rozhodnutí žalované věcně správným a odpovídajícím zákonu, jelikož žalobkyně neprokázala splnění zákonem stanovených podmínek pro přiznání zvláštního příspěvku k důchodu. Podle průkazných dokladů Ministerstva obrany (výpis z archivu vojenské evidence osob v Trnavě a kmenový list A. P.) navazujících na sebe časově i logicky nevykonával zemřelý manžel žalobkyně službu u PTP v zákonem požadované délce. Krajský soud uzavřel, že názor Nejvyššího správního soudu o nutnosti nařídit jednání respektoval, ačkoliv se s ním plně neztotožnil, neboť se mu nejevil být v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Zdůraznila, že jejímu manželovi bylo při stanovení důchodu započítáno 800 dnů vojenské služby (III. kategorie) od 1. 10. 1949 do 9. 12. 1951 a 22 dnů zaměstnání (I. kategorie) od 10. do 31. 12. 1951. Pokud krajský soud nevyvodil z těchto údajů závěr, že A. P. byl propuštěn mimo činnou službu nejdříve dne 9. 12. 1951, neřídil se závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu, podle kterého obsah dávkového spisu mohl podpořit či vyvrátit tvrzení stěžovatelky, že se její manžel vrátil z vojenské služby před Vánocemi 1951. Z osobního listu důchodového zabezpečení sice nevyplývá, kde se manžel stěžovatelky nacházel od 10. 12. 1951, to však není pro rozhodnutí podstatné, neboť doba potřebná pro přiznání zvláštního příspěvku k důchodu byla splněna. Stěžovatelka připomněla, že svědek S. B. v řízení před soudem stanovil dobu návratu jejího manžela na prosinec 1951. Zásadní pochybení krajského soudu spatřovala stěžovatelka v nesprávném vyhodnocení vojenské dokumentace svého zemřelého manžela. Soud nekriticky přejal nesprávné a účelové hodnocení zjištěných skutečností Ministerstvem obrany. Z údajů v kmenovém listu a v záznamu o službě nelze podle stěžovatelky učinit závěr, že byl její manžel dne 18. 11. 1951 propuštěn do civilu; stejný zápis je použit i při skončení I. vojenského cvičení, proto lze dovodit jen skončení cvičení, nikoliv ukončení vojenské služby. Tyto záznamy považovala stěžovatelka za neúplné a konstatovala, že se nevylučují se záznamy ve vojenské knížce. Pisateli činil psaný projev značné problémy (arabské a římské číslice v datech, čeština i slovenština, nesystémové používání zkratek), což podle stěžovatelky není neobvyklé, neboť na místa nižších důstojníků byly často zařazeny třídně uvědomělé osoby s nedokončeným základním vzděláním. Stěžovatelka se podivovala nad tím, že tyto záznamy považovalo Ministerstvo obrany za věrohodné, zatímco záznamy učiněné důstojníkem v hodnosti podplukovníka (ve funkci s předepsaným vysokoškolským vzděláním) jsou zpochybňovány. Námitky proti evidenčnímu listu k vojenské knížce a proti záznamům ve vojenské knížce byly účelově přizpůsobeny stanovisku Ministerstva obrany. Vojenská knížka byla vystavena dne 16. 1. 1952, tedy bezprostředně po skončení základní vojenské služby manžela stěžovatelky. Některé zápisy učiněné v té době jsou nepřesné či nesprávné; vznikly ve stejné době jako záznamy, ze kterých vychází Ministerstvo obrany. Po absolvování pravidelného cvičení v roce 1958 byly tyto záznamy opraveny. Nepodařilo se zjistit, z čeho čerpaly, nicméně korespondují s dalšími zjištěními

soudu (osobní list důchodového zabezpečení, výpověď svědka B.). Stěžovatelka nesouhlasila rovněž se závěrem soudu, že A. P. potvrdil správnost údajů v potvrzení Vyššího doplňovacího velitelství Plzeň tím, že je přiložil k žádosti o mimosoudní rehabilitaci. Touto žádostí byla řešena jiná problematika a obsah potvrzení nemohl manžel stěžovatelky nijak ovlivnit. Současně není prokázáno, že by se proti nesprávným údajům neohrazoval. Stěžovatelka dále namítala, že se krajský soud nevypořádal se všemi žalobními body. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužila.

Vzhledem k tomu, že krajský soud v projednávané věci rozhodoval opakovaně poté, co Nejvyšší správní soud jeho předchozí rozhodnutí zrušil, musel se Nejvyšší správní soud nejprve zabývat otázkou přípustnosti kasační stížnosti z hlediska ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. Podle konstantní judikatury Ústavního soudu *„[u]stanovení § 104 odst. 3 písm. a) soudního řádu správního zajišťuje, aby se Nejvyšší správní soud nemusel znovu zabývat věcí, u které již jedenkrát svůj právní názor na výklad hmotného práva závazný pro nižší soud vyslovil, a to v situaci, kdy se nižší soud tímto právním názorem řídil. Vztáhnout však citované ustanovení též na případy, kdy Nejvyšší správní soud pouze vytýká nižšímu správnímu soudu procesní pochybení, resp. nedostatečně zjištěný skutkový stav, by ve svých důsledcích mohlo vést k naprosté zbytečnosti Nejvyššího správního soudu, neboť by mohl tento soud v každé projednávané věci vždy prvním kasačním rozhodnutím vytknout jakoukoli (třebas i malichernou) procesní vadu a poté v druhém kasačním řízení kasační stížnost odmítnout, a tím odmítnout i věcný přezkum naříkaného rozhodnutí z pohledu aplikace hmotného práva“* (srov. nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2005, sp. zn. IV. ÚS 136/05). Nejvyšší správní soud zrušil předchozí rozsudek krajského soudu z procesních důvodů, uložil mu nařídit jednání, řádně provést dokazování a vypořádat se se všemi žalobními body; ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. tudíž na projednávanou věc nedopadá.

Za dané situace Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatelka se dovolávala důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.*

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

Z obsahu dávkového spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka podala dne 2. 2. 2009 žádost o zvláštní příspěvek k důchodu podle zákona č. 357/2005 Sb. jako vdova po A. P., nar. X, který zemřel dne X. Podle potvrzení Ministerstva obrany ze dne 23. 1. 2009, č. j. 0105/148/2009-7542, vykonával manžel stěžovatelky vojenskou službu od 1. 10. 1949 do 18. 11. 1951, z toho u PTP v době od 10. 12. 1950 do 18. 11. 1951 (stejnou dobu služby u PTP uvádí též potvrzení Vyššího doplňovacího velitelství Plzeň ze dne 30. 7. 1992 a potvrzení Ministerstva obrany ze dne 14. 10. 1997).

Z osobního listu důchodového zabezpečení zpracovaného Úřadem důchodového zabezpečení v Praze dne 12. 8. 1987 se podává, že A. P. měl v přehledu dob zaměstnání vykázánu vojenskou službu v délce 800 dnů od 1. 10. 1949 do 9. 12. 1951, poté zaměstnání I. pracovní kategorie v délce 22 dnů od 10. do 31. 12. 1951 a zaměstnání I. pracovní kategorie v délce 183 dnů od 1. 1. do 1. 7. 1952.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o kasační stížnosti.

Vojenská knížka série E evid. číslo 667285, jejíž fotokopii pořídil krajský soud, byla vydána dne 16. 1. 1952 Okresním vojenským velitelstvím Sušice. Podle záznamů na str. 6 (bod 19.) byl A. P. povolán k vykonání základní služby k vojenskému útvaru 1548 dne 1. 10. 1949, konal základní pěší výcvik jednotlivce (18. 11. 1949), konal správní a dozorčí službu (16. 4. 1950), zařazen jako zahradník pro polní hospodářství útvaru (9. 10. 1950), přemístěn k PTP 54, kde konal pěší výcvik a dozorčí a strážní službu (30. 9. 1951), přeložen do zálohy a přidržen k vykonávání I a II pravidelního cvičení (1. 10. 1951) a propuštěn do zálohy jako voj. v záloze (20. 12. 1951). Na str. 12 až 14 (bod 24.) vojenské knížky jsou uvedena vojenská cvičení; I a II pravidelné cvičení je přeškrtnuto, následuje 21 denní zdokonalovací cvičení konané v roce 1954, 28 denní cvičení v roce 1956, 28 denní pravidelné cvičení v roce 1958, poté výjimečné cvičení od 1. 10. do 20. 12. 1951 s poznámkou, že bylo započteno jako pravidelné cvičení podle RNGŠ 014/1958, a 28 denní pravidelné cvičení od 18. 8. do 14. 9. 1960. Na str. 30 vojenské knížky (bod 30.) jsou uvedeny chronologicky řazené zvláštní záznamy a důvody oprav - po zápisu ze dne 2. 8. 1958 „*Zdravotní stav nezměněn*“ následuje zápis „*Na str. 12 škrtnuty zápisy o 2 cvičeních jako nesprávně zapsané. Opravena rubrika 15. Povolávací rozkaz vydán*“ a datum 9. 1. 1959 s razítkem Okresní vojenské správy Stříbro a podpisem oprávněné osoby - podplukovníka T.

Podle Evidenčního listu k vojenské knížce série E číslo 667285, předloženého v ověřené kopii Ministerstvem obrany, A. P. po nástupu do základní služby k vojenskému útvaru 1548 konal základní výcvik v době od 1. 10. do 14. 11. 1949. Poté byl zařazen na funkci střelce u téhož útvaru od 15. 11. 1949 do 8. 10. 1950, ve funkci zahradníka od 9. 10. 1950 do 29. 9. 1951 a dne 30. 9. 1951 byl přemístěn k 54. pomocnému technickému praporu jako střelec. V době od 1. 10. do 20. 12. 1951 byl přidržen k vykonání

výjimečného cvičení, poté propuštěn a přeložen do zálohy. V záznamech o cvičeních je jako první v pořadí uvedeno výjimečné cvičení u 54. PTP od 1. 10. do 20. 12. 1951 ve funkci střelce, které bylo započteno jako jedno pravidelné cvičení podle rozkazu NGŠ č. 014/1959. Tento evidenční list byl vyhotoven dne 3. 7. 1953 a podepsán podplukovníkem T.

V kmenovém listu se uvádí, že A. P. byl dne 1. 10. 1949 prezentován k vykonání základní služby a vtělen jako vojín k vojenskému útvaru 6985 (1548). Dne 15. 10. 1949 byl přemístěn k vojenskému útvaru 6985 /1554/. Dne 9. 10. 1950 vykonal vojenskou přísahu. Dne 1. 10. 1951 byl přeložen do zálohy a přidržen k vykonání prvého pravidelního cvičení v délce 21 dnů. Dne 22. 11. 1951 by přidržen k vykonání druhého pravidelného cvičení v délce 28 dnů. Dne 18. 11. 1951 byl propuštěn do poměru mimočinné služby po vykonání základní služby a 1. a 2. pravidelného cvičení. Pod tímto záznamem následuje razítko „POMOCNÝ TECHNICKÝ PRAPOR 54“ a „Komárno 15. XII. 1951“ s podpisem náčelníka štábu.

Podle záznamu o službě byl A. P. dne 1. 10. 1949 vtělen k setnině k, vojenský útvar 6985 /1548/, dne 28. 10. 1949 vykonal přísahu a do 15. 11. 1949 konal základní výcvik jednotlivce. Od 16. 11. 1949 do 15. 4. 1950 vykonával dozorčí a strážní službu a výcvik v četě. Od 16. 4. do 27. 9. 1950 byl zařazen jako zahradník pro polní hospodářství vlastního útvaru. Dne 27. 9. 1950 vykonal zkoušky ze služebních řádů a dne 8. 10. 1950 vykonal slavnostní přísahu. Od 28. 9. do 9. 12. 1950 vykonával dozorčí a strážní službu u útvaru Turč. Sv. Martin. Od 10. 12. 1950 do 30. 9. 1951 konal základní službu u 1. roty PTP 54. Od 1. 10. do 21. 10. 1951 vykonal I. vojenské pravidelné cvičení, od 22. 10. do 18. 11. 1951 vykonal II. vojenské pravidelné cvičení a dne 18. 11. 1951 byl propuštěn do poměru mimočinné služby.

Na základě takto zjištěného skutkového stavu posoudil Nejvyšší správní soud jednotlivé námitky stěžovatelky a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud předesílá, že krajský soud respektoval jeho závazný právní názor, když nařídil jednání, řádně a zákonným způsobem provedl dokazování a v odůvodnění napadeného rozsudku se vypořádal se všemi žalobními body. Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tudíž nebyl prokázán. Krajský soud však nesprávně posoudil právní otázku, zda stěžovatelka splňuje podmínky pro vznik nároku na zvláštní příspěvek k důchodu.

Podle § 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 357/2005 Sb. *občan České republiky, který pobírá starobní důchod nebo plný invalidní důchod nebo částečný invalidní důchod z českého důchodového pojištění a který*

1. *je účasten rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., nebo u něhož bylo odsuzující soudní rozhodnutí pro trestné činy uvedené v § 2 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušeno přede dnem jeho účinnosti, anebo byl účasten rehabilitace podle § 22 písm. c) zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci, jestliže neoprávněný výkon vazby nebo trestu odnětí svobody činil celkem alespoň 12 měsíců, nebo*

2. *byl zařazen v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru, jestliže rozhodnutí o tomto zařazení bylo zrušeno podle § 17 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, anebo ve vojenském táboře nucených prací, jestliže rozkaz o jeho zařazení do tohoto tábora byl zrušen podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění zákona č. 267/1992 Sb. a zákona č. 78/1998 Sb., anebo v centralizačním klášteře s režimem obdobným táborům nucených prací, pokud celková doba pobytu v těchto zařízeních činila alespoň 12 měsíců,*

(dále jen „oprávněný"), má nárok na zvláštní příspěvek k důchodu (dále jen „zvláštní příspěvek").

Podle odst. 2 téhož ustanovení *nárok na zvláštní příspěvek má rovněž vdova nebo vdovec, pokud pobírá po osobě uvedené v odstavci 1 písm. a) nebo c) vdovský nebo vdovecký důchod z českého důchodového pojištění nebo jim takový důchod není vyplácen jen proto, že jiný vyplácený důchod přesahoval hranici nejvyšší výměry úhrnu důchodů podle předpisů účinných před 1. lednem 1996. Pobíráním důchodu po osobě uvedené v odstavci 1 písm. a) nebo c) se pro tyto účely rozumí též pobírání vdovského nebo vdoveckého důchodu po osobě, která splňovala příslušnou podmínku uvedenou v těchto ustanoveních, třebaže ke dni svého úmrtí starobní ani plný invalidní důchod nepobírala. Osobou podle odstavce 1 písm. c) se pro tyto účely rozumí i osoba, která byla neoprávněně omezena na osobní svobodě způsobem uvedeným v tomto ustanovení po dobu kratší než 12 měsíců, avšak byl na ní vykonán trest smrti anebo která v průběhu tohoto neoprávněného zbavení osobní svobody zemřela.*

Stěžovatelka požadovala přiznání zvláštního příspěvku k důchodu podle § 5 odst. 1 a 2 zákona č. 357/2005 Sb. Svůj nárok na tuto dávku opírala jednak o neoprávněnou vazbu svého zemřelého manžela v době od 14. 2. 1949 do 30. 9. 1949 a jednak o jeho službu u pomocných technických praporů v době od 10. 12. 1950 do 20. 12. 1951.

Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 24. 11. 2010, č. j. 4 Ads 77/2010 - 109, potvrdil správnost závěru krajského soudu o tom, že doba vazby manžela stěžovatelky nebyla rehabilitována. Nárok na zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 357/2005 Sb., podmíněný mimo jiné účastí na rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, proto stěžovatelce vzniknout nemohl. Dobu trvání vazby manžela stěžovatelky, který v tomto směru nebyl účasten na rehabilitaci, nelze považovat za dobu popsanou v § 5 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 357/2005 Sb., a proto ji nebylo možné ani sčítat s dobou pobytu v táboře nucených prací, jak předpokládá rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2008, č. j. 4 Ads 89/2007 - 45, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1584/2008, www.nssoud.cz.

V případě služby A. P. u pomocných technických praporů je mezi účastníky řízení sporné, zda tato služba skončila dne 18. 11. 1951, jak ve svém rozhodnutí uvádí žalovaná, nebo dne 20. 12. 1951, jak tvrdí stěžovatelka. Pro verzi žalované svědčí především potvrzení Ministerstva obrany ze dne 23. 1. 2009 (stejně jako předchozí potvrzení o době výkonu vojenské služby u pomocných technických praporů) a dále údaje v kmenovém listu a v záznamu o službě A. P., z nichž ministerstvo při vydávání potvrzení vycházelo. Tvrzení stěžovatelky dokládá vojenská knížka a evidenční list k vojenské knížce.

Zmíněné dva okruhy dokumentů doplňuje osobní list důchodového zabezpečení A. P. ze dne 12. 8. 1987, který datuje konec vojenské služby manžela stěžovatelky dnem 9. 12. 1951.

Nejvyšší správní soud všechny zmíněné dokumenty podrobně prostudoval a při jejich hodnocení dospěl k odlišným závěrům než Ministerstvo obrany a krajský soud. Podle názoru Nejvyššího správního soudu nelze považovat záznamy ve vojenské knížce a v evidenčním listu za nevěrohodné, ani jim přisuzovat nižší důkazní hodnotu. Tyto záznamy, stejně jako údaje v kmenovém listu a záznamu o službě jsou datovány a potvrzeny podpisem příslušného velitele. Argument, že vojenskou knížku a evidenční list zpravidla vyplňovali vojáci základní vojenské služby a mohli údaje A. P. zaměnit s údaji jiné osoby, rovněž neobstojí. Záměna údajů o průběhu vojenské služby manžela stěžovatelky s informacemi o vojenské službě jiné osoby totiž není vyloučena ani v případě kmenového listu a záznamu o službě, které mohly být rovněž vyplňovány současně s dokumenty jiných osob a za asistence vojáků základní vojenské služby.

Není pochyb o tom, že vojenská knížka a evidenční list obsahují nesprávné datum, kdy byl manžel stěžovatelky přemístěn k 54. pomocnému technickému praporu. Nesprávnost zmíněného data vyplývá z kontextu předmětného záznamu, který zní: „*Přemístěn k PTP 54, kde konal pěší výcvik a dozorčí a strážní službu*“. Takovýto záznam se logicky nemohl týkat pouhého jednoho dne - 30. 9. 1951, ale spíše popisoval delší období, které tomuto datu předcházelo. Následující den, tj. 1. 10. 1951, a období navazující jsou předmětem dalšího záznamu.

Zjištěná nesprávnost jednoho dílčího údaje ve vojenské knížce a v evidenčním listu však podle názoru Nejvyššího správního soudu neznamená, že všechny záznamy v těchto dvou dokumentech jsou stiženy chybou. Také kmenový list nebo záznam o službě obsahuje nejméně jednu chybu, neboť kmenový list udává datum přísahy 9. 10. 1950, zatímco záznam o službě datuje vojenskou přísahu dnem 8. 10. 1950. Záznam o službě je navíc neúplný, neboť v části nazvané *Přemístění* neuvádí, že manžel stěžovatelky byl dne 9. 12. 1950 přemístěn z Turč. Sv. Martina do Komárna k 54. pomocnému technickému praporu, tedy k jinému vojenskému útvaru.

Nejvyšší správní soud shrnuje, že z dokumentů popisujících vojenskou službu A. P. (vojenská knížka, evidenční list, kmenový list a záznam o službě) nelze učinit jednoznačný závěr o tom, zda služba manžela stěžovatelky u pomocného technického praporu skončila dne 18. 11. 1951 nebo dne 20. 12. 1951. Není možné vycházet jen z kmenového listu, resp. záznamu o službě a vojenskou knížku společně s evidenčním listem, jakožto dokumenty srovnatelné kvality a důkazní hodnoty, označit za chybné. Podle názoru Nejvyššího správního soudu proto údaj o konci služby manžela stěžovatelky u pomocného technického praporu, uvedený v potvrzení Ministerstva obrany, tj. 18. 11. 1951, nemůže být považován za relevantní pro posouzení, zda stěžovatelka splňuje podmínky pro vznik nároku na zvláštní příspěvek k důchodu.

Dalším dokladem o době trvání vojenské služby A. P. je jeho osobní list důchodového zabezpečení ze dne 12. 8. 1987, který vojenskou službu ohraničuje daty 1. 10. 1949 a 9. 12. 1951. Pro projednávanou věc není podstatné, že dne 9. 12. 1951 byla neděle,

ani kolik dnů vojenská služba trvala, což zcela zbytečně a navíc chybně přepočítával krajský soud. Nejvyšší správní soud na okraj poznamenává, že dne 18. 11. 1951, kdy měla skončit vojenská služba A. P. podle potvrzení Ministerstva obrany, byla rovněž neděle; toto zjištění tudíž obsah osobního listu důchodového zabezpečení nikterak nezpochybňuje.

Za nepřípadný považuje Nejvyšší správní soud také argument krajského soudu, že osobní list důchodového zabezpečení nehovoří o době služby u pomocného technického praporu, ale o vojenské službě jako celku. Podle názoru Nejvyššího správního soudu je velmi nepravděpodobné, že by byl manžel stěžovatelky v průběhu vojenského cvičení (řádného či mimořádného) přemístěn k jinému vojenskému útvaru. O ničem takovém není žádná zmínka ani ve výše citovaných dokladech o průběhu vojenské služby. Nejvyšší správní soud má tudíž za to, že datum konce vojenské služby A. P. se shoduje s datem konce jeho působení u pomocného technického praporu.

Osobní list důchodového zabezpečení ze dne 12. 8. 1987 tedy dokládá, že pobyt manžela stěžovatelky u pomocného technického praporu trval do 9. 12. 1951. Vyjdeme-li z osobního listu důchodového zabezpečení a z toho, že A. P. působil u 54. pomocného technického praporu od 10. 12. 1950, což nebylo relevantně zpochybněno, lze uzavřít, že jeho pobyt ve vojenském táboře nucených prací trval přesně dvanáct měsíců. Této skutečnosti si musela být vědoma i žalovaná, neboť předmětný osobní list důchodového zabezpečení tvoří součást dávkového spisu. V tomto ohledu je rozhodnutí žalované v rozporu s obsahem jejího vlastního spisu, nicméně krajskému soudu nelze vytýkat, že napadené rozhodnutí nezrušil podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s., neboť měl na věc odlišný právní názor.

Nejvyšší správní soud nesouhlasí s postulátem krajského soudu, že stěžovatelka neunesla důkazní břemeno, a zdůrazňuje, že bylo především povinností žalované náležitě zjistit skutkový stav (srov. ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů). Stěžovatelka v průběhu soudního řízení tvrdila a prokázala, že se tak nestalo, tudíž své důkazní břemeno unesla.

Za dané procesní situace, kdy z dokumentů popisujících vojenskou službu A. P. nebylo možné jednoznačně určit datum jejího skončení (a tím i skončení služby u 54. pomocného technického praporu), Nejvyšší správní soud shledal, že žalovaná měla vycházet z údajů v osobním listu důchodového zabezpečení ze dne 12. 8. 1987 a zvolit pro stěžovatelku nejpříznivější variantu hodnocení skutkových zjištění, tj. že služba jejího manžela u pomocného technického praporu trvala nejméně do 9. 12. 1951. Tento závěr podporuje rovněž výpověď svědka S. B. při jednání u krajského soudu konaném dne 21. 12. 2011.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že služba manžela stěžovatelky A. P. u pomocného technického praporu trvala nejméně dvanáct měsíců, rozkaz o jeho zařazení do tohoto tábora byl zrušen ustanovením § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., a stěžovatelce, která je poživatelkou vdovského důchodu po svém zesnulém manželovi, proto vznikl nárok na zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 2 zákona č. 357/2005 Sb. ve spojení s § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 téhož zákona.

Právní otázku vzniku nároku stěžovatelky na zvláštní příspěvek posoudil krajský soud nesprávně. Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a proto napadený rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 12. 2011, č. j. 16 Ad 90/2010 - 295, podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil.

Stěžovatelka v kasační stížnosti navrhovala zrušení napadeného rozsudku krajského soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení. Novela soudního řádu správního provedená zákonem č. 303/2011 Sb. však Nejvyššímu správnímu soudu umožňuje současně s rozsudkem krajského soudu zrušit též rozhodnutí správního orgánu. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012, *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může podle povahy věci sám rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení jeho nicotnosti; ustanovení § 75, 76, a 78 se použijí přiměřeně.*

Pravomoc Nejvyššího správního soudu zrušit rovněž rozhodnutí správního orgánu není vázána na návrh účastníka řízení; je na úvaze Nejvyššího správního soudu, zda je namístě pouze zrušení rozsudku krajského soudu a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení, nebo zda je racionální současné zrušení rozhodnutí správního orgánu. V důvodové zprávě (body 62 a 63) k zákonu č. 303/2011 Sb. je k tomu uvedeno: „*Navrhovaná úprava ... reaguje zejména na ty situace, kdy je kupříkladu již v době rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jasné, že krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu bude muset zrušit napadené rozhodnutí správního orgánu. Nejvyšší správní soud však dle platné právní úpravy musí věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení, které se však fakticky omezí pouze na potvrzení závěrů Nejvyššího správního soudu. Takové řešení zbytečně prodlužuje řízení a zvyšuje jeho náklady. Tato změna tak výrazně prohlubuje uplatňování zásady rychlosti řízení a procesní ekonomie a je v souladu s celkovou změnou koncepce řízení o kasační stížnosti, která posiluje roli Nejvyššího správního soudu, který jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech.*“

V projednávané věci měl krajský soud rozhodnutí žalované zrušit, neboť stěžovatelce nárok na zvláštní příspěvek k důchodu vznikl. Z povahy věci, tj. naplnění důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., zde nepřichází v úvahu jakékoliv doplnění řízení nebo vypořádání dalších žalobních námitek, které by bylo možné krajskému soudu uložit a jehož výsledkem by mohl být jiný právní závěr. Pokud by Nejvyšší správní soud zrušil toliko rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, krajský soud by v novém rozhodnutí - vázán závazným právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního soudu - pouze zopakoval argumentaci Nejvyššího správního soudu a ze stejných důvodů zrušil rozhodnutí žalované. Takový postup by neodpovídal zásadě rychlosti řízení a byl by procesně nehospodárný.

Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud společně se zrušením napadeného rozsudku věc nevrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil žalobou napadené rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 24. 3. 2009, č. X.

Podle § 78 odst. 4 s. ř. s. se věc vrací žalované k dalšímu řízení. Žalovaná je podle § 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázána právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku. Žalovaná tedy v dalším řízení vycházejíc z toho, že manžel stěžovatelky sloužil u 54. pomocného technického praporu v době od 10. 12. 1951 nejméně do 9. 12. 1951, přizná stěžovatelce zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 2 zákona č. 357/2005 Sb. ve spojení s § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 téhož zákona.

Na okraj Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud v polemice s jeho názorem o nutnosti provádět dokazování výlučně při jednání nepřinesl žádný racionální argument, který by jakkoliv zpochybnil platnost této obecné zásady a správnost závěru vysloveného v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 3 Azs 103/2005 - 76, publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 687/2005, www.nssoud.cz. Na tento rozsudek proto Nejvyšší správní soud ve stručnosti znovu odkazuje.

Podle § 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s., *rozhodl-li Nejvyšší správní soud současně o odmítnutí návrhu, zastavení řízení, o postoupení věci nebo způsobem podle odstavce 2, rozhodne i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu.*

O náhradě nákladů řízení před krajským soudem a řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že stěžovatelka má vůči žalované právo na náhradu nákladů řízení, které důvodně vynaložila, neboť měla ve věci plný úspěch (§ 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s.), a to i v předchozích dvou řízeních o kasační stížnosti.

Stěžovatelka byla v řízení před krajským soudem a v řízení o kasační stížnosti zastoupena JUDr. Boleslavem Pospíšilem, advokátem, na základě plné moci ze dne 21. 4. 2010, proto náklady stěžovatelky tvoří odměna zástupce stanovená podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Zástupce stěžovatelky učinil v řízení tyto úkony právní služby: převzetí a příprava zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu, šestkrát písemné podání soudu ve věci samé (kasační stížnost ze dne 21. 4. 2010, podání ze dne 19. 2. 2011, podání ze dne 19. 4. 2011, kasační stížnost ze dne 28. 6. 2011, podání ze dne 19. 12. 2011 a kasační stížnost ze dne 30. 1. 2012) podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu a účast na jednání před soudem podle § 11 odst. 1 písm. e) advokátního tarifu, celkem tedy osm úkonů. Ostatní podání zástupce stěžovatelky Nejvyšší správní soud nepovažoval za úkony právní služby ve smyslu advokátního tarifu. Sazba odměny za jeden úkon právní služby činí v projednávané věci 500 Kč (srov. § 9 odst. 2 a § 7 bod 2 advokátního tarifu), za každý úkon náleží též režijní ve výši 300 Kč (srov. § 13 odst. 3 advokátního tarifu). Celková částka odměny činí 6.400 Kč (8 x 500 + 8 x 300). Zástupce stěžovatele doložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, a proto se podle § 35 odst. 8 s. ř. s. odměna zvyšuje o částku odpovídající této dani, která činí 20 % z částky 6.400 Kč, tj. 1.280 Kč.

Celkovou částku náhrady nákladů řízení ve výši 7.680 Kč je žalovaná povinna zaplatit stěžovatelce k rukám jejího zástupce do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. července 2012

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu